

**МІНІСТЕРСТВО ТРАНСПОРТУ ТА ЗВ'ЯЗКУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІКО - ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТРАНСПОРТУ
КАФЕДРА «СУСПІЛЬНІ ТА ГУМАНІТАРНІ НАУКИ»**

ФІЛОСОФІЯ

Програма та методичні рекомендації
щодо самостійного опрацювання матеріалу для аспірантів
до складання кандидатського іспиту з філософії

Київ 2010

УДК 291.1

Методичні рекомендації і програма “Філософія” щодо самостійного опрацювання матеріалу аспірантами до складання кандидатського іспиту розглянуті та затверджені на засіданні кафедри суспільних та гуманітарних наук (протокол № 4 від 01.12.2010 р.) та на засіданні методичної ради факультету ФЕМ (протокол від 14 грудня 2010 р.).

Інструктивно-методичні рекомендації розраховані на аспірантів Державного економічно-технологічного університету транспорту для опрацювання матеріалу, що охоплює проблеми сучасного суспільства, а також їх філософського осмислення.

Автор: *Любимий Ярослав Валерійович*, доктор філософських наук, професор
Бердій Тетяна Степанівна, кандидат філософських наук, доцент
Олексюк Лілія Миколаївна, кандидат філософських наук, доцент

Рецензенти: *Бондаренко В.Д.*, доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри культурології НПУ імені М.П.Драгоманова;
Цюрупа М.В., доктор філософських наук, професор, завідувач
кафедри суспільних і гуманітарних наук ДЕТУТ.

З М І С Т

1. Вступ	4
2. Навчальна програма курсу	5
Плани семінарських занять	10
3. Список рекомендованої літератури:	
Основна література	17
Додаткова література	18
Список першоджерел, обов'язкових для опрацювання	20
4. Перелік питань до складання кандидатського іспиту	21
5. Тематика рефератів	23
6. Методичні поради до написання реферату	24

ВСТУП

Філософія традиційно була знанням відстороненим від "суєти" реального світу й не прагнула брати участь у вирішенні проблем повсякденності. Вона стає більш демократичною, толерантною до

конкретики й починає приймати активну участь в формуванні відповідей на історичні "виклики" нашої епохи. Філософія набуває статусу культури мислення сучасної людини, наближує її до адекватного розуміння складних соціально-природних реалій, в яких вона живе.

Філософію вже неможливо тлумачити як допоміжну дисципліну у підготовці кадрів з вищою освітою. Вона стає необхідним компонентом самовизначення людини в сучасному драматичному й складному світі. Ця обставина призводить, крім всього іншого, до значної актуалізації її дидактичної функції в процесі світоглядного й професійного формування людини XXI століття.

Методична розробка містить необхідні матеріали для аудиторно-самостійної роботи аспірантів всіх спеціальностей і всіх форм навчання Київського університету економіки і технологій транспорту й орієнтована на допомогу в підготовці їх до складання кандидатського іспиту з філософії.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
З КУРСУ “ФІЛОСОФІЯ” ДЛЯ АСПІРАНТІВ
ВСІХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ТА ВСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Поняття та предмет філософії

Передумови виникнення філософського знання. Міфологія і релігія. Особливості філософського знання та його відношення до дійсності. Функції філософії та структура філософського знання. Проблема меж компетентності філософії. Поняття “онтологія” та “гносеологія”. Відношення “людина - світ” як головна філософська проблема. Світогляд та свідомість. Світогляд як форма самоусвідомлення людини. Структура і функції світогляду. Філософія і наука. Методологічна роль філософії у науковому пізнанні. Соціальна спрямованість філософського знання.

Тема 2. Філософія стародавньої Греції

Антична філософія: характерні риси та основні періоди розвитку. Мілетська та елейська філософські школи. Атомісти: вчення про атоми й порожнечу (Демокрит, Епікур). Софісти та Сократ. Філософські погляди Платона та Аристотеля.

Тема 3. Філософія Середніх віків

Теоцентризм середньовічної філософії. Патристика та схоластика. Проблема стосунків душі та тіла. Принцип подвійної істини (віри та знання) й варіанти його інтерпретації. Дискусія про природу загальних понять (універсалій): раціоналізм та номіналізм. Філософські погляди К.Тертуліана, А.Августина, Фоми Аквінського та П. Абеляра.

Тема 4. Філософія епохи Відродження

Філософія Відродження, її феномен та духовні витoki. Характерні риси філософії епохи Відродження. Антропоцентризм та гуманізм. Геліоцентризм і вчення про нескінченність Всесвіту (Галілей). Пантеїзм М.Кузанського. Погляди на державу та проблеми управління нею Н. Макіавеллі.

Тема 5. Філософія Нового часу

Проблема наукового методу. Необхідність систематизації та пояснення нагромадженого наукою емпіричного матеріалу засобами методології. Взаємозв'язок емпіризму та індукції (Ф.Бекон) й раціоналізму та дедукції (Р.Декарт). Концепція ф. Бекона про “ідоли” (“примари”) як зовнішні причини заблудження в науковому пізнанні.

Тема 6. Німецька класична філософія

Основні риси німецької класичної філософії та її історичне значення. Теорія пізнання та етична концепція І.Канта. Поняття про трансцендентне та антиномії. Категоричний імператив І.Канта. Філософські погляди Г.-В.Ф. Гегеля: суперечність між методом та системою. Принцип тотожності мислення та буття. Діалектика. Розуміння історії. Антропологічний принцип та вчення про релігію Л.Фейєрбаха.

Тема 7. Філософія марксизму

Проблема людини в марксизмі. Вчення про суспільно-економічні формації. Матеріалістичне розуміння історії. Проблема відчуження та засоби її вирішення. Діалектичний матеріалізм як історична форма діалектики. Концепції диктатури пролетаріату та “перманентної революції”. Вплив марксизму на світову філософію та соціальну практику. Історична доля марксизму.

Тема 8. Російська філософія

Російська релігійна філософія кінця XIX - початку XX ст. (Ф.Достоевський, В.Соловйов, М.Бердяєв). Філософські варіанти російського космізму: природничонаукового (М.Умов, К.Цюлковський, В.Вернадський, М.Холодний) та релігійного (П.Флоренський, С.Булгаков). Проблема “всеєдності” та “соборності” в російській філософії.

Тема 9. Розвиток філософських ідей в Україні

Зародження філософських ідей в Київській Русі. Роль Києво-Могилянської академії в розвитку української філософії та культури. Філософсько-етичні погляди Г.Сковороди. Соціально-філософські погляди представників Кирило-Мефодіївського товариства (М.Костомаров, П.Куліш, Т.Шевченко). Соціально-філософські погляди М.Драгоманова, І.Франко, Лесі Українки. Сучасна українська філософія. Місце філософії у відродженні духовної культури українського народу.

Тема 10. Світова філософія XX століття

Філософія неопозитивізму. Роль позитивізму в розширенні філософської проблематики. Процедури “верифікації” (Л.Вітгенштейн) та “фальсифікації” (К.Поппер). Явище та структура наукових революцій (Т.Кун). Філософія життя. Вчення про волю А.Шопенгауера. Концепція “волі до влади” Ф.Ніцше. Філософська психоаналітика З.Фрейда. Людське існування як головна тема філософії екзистенціалізму. Концепція “абсурду” А.Камю. Вчення про свободу Ж.-П.Сартра. Герменевтика: процеси інтерпретації та розуміння. Головні проблеми неотомізму та прагматизму.

Тема 11. Філософський зміст проблеми буття

Роздуми про світ, його існування, життя і смерть та їхнє значення в людському житті. Категорія буття: її смисл і специфіка. Буття - небуття

(Г.Гегель, М.Хайдеггер). Уявлення про структуру буття (матеріальне, духовне, соціальне). Концепції монізму, дуалізму, плюралізму. Буття, субстанція, універсум. Еволюція уявлень про матерію. Атрибути матерії.

Тема 12. Категоріальний апарат філософії

Філософські категорії, їх специфіка, функції, історичний характер. Категорії рух, простір, час та їх світоглядне і методологічне значення. Зміст категорій кількість, якість, міра. Категорії сутність і явище та їх роль в науковому пізнанні. Категорії детермінізму: сутність та явище, причина та наслідок, необхідність та випадковість. Принцип детермінізму в аналізі природних та соціальних явищ. Категорії форма і зміст, структура і елемент, система і функція. Категорії як форма мислення.

Тема 13. Теорія пізнання (гносеологія)

Проблема пізнання. Сутність та структура пізнавального процесу. Суб'єкт та об'єкт пізнання. Співвідношення абстрактного і конкретного в пізнанні. Істина як гносеологічна та культурологічна категорія. Істина як історичний процес. Істина і цінність. Чуттєве та раціональне, емпіричне та теоретичне в пізнанні. Сенсуалізм та раціоналізм. Роль емоцій в пізнанні. Пізнання і творчість. Проблема інтуїції.

Тема 14. Методологія та методи наукового пізнання

Поняття методології та наукового методу. Методи емпіричного та теоретичного рівнів пізнання. Основні форми наукового пізнання: науковий факт, проблема, гіпотеза, концепція, теорія. Методологія конкретнонаукова, загальнонаукова та філософська. Діалектика та метафізика як філософські методи. Механізми соціокультурної детермінації пізнавальної діяльності.

Тема 15. Наука як продуктивна сила суспільного розвитку

Феномен науки. Генеза та історичні етапи розвитку науки. Критерії, ідеали та норми наукового знання. Явище псевдонауки. Творчість як предмет наукового аналізу. Поняття наукової картини світу. Наука та суспільство.. Класична, неklasична та постнеklasична наука. Проблема переходу від модерну до постмодерну в сучасній філософії. Наука та гуманізм. Етика вченого: проблеми та дискусії.

Тема 16. Філософія техніки

Філософський зміст понять техніки та технології. Техніка і наука. Специфіка технічних наук та їх місце в структурі людської діяльності та культури. Роль науки і техніки в становленні нового світобачення в аспекті взаємодії природи та суспільства. Парадокси та соціальні наслідки технологічної революції. Техніка і культура. Проблема гуманітаризації науково-технічного знання. Задачі розробки філософської методології як теоретичної бази технічної діяльності.

Тема 17. Людина як філософська проблема

Актуальність та полемичність проблеми людини в історії філософії. Антропогенез та соціогенез. Антропологія: типологія напрямків та тенденції розвитку. Сучасні проблеми антропології. Явище антропоцентризму. Природні, соціальні та духовні виміри людського буття. Діяльність як спосіб існування людини. Концепція абсурдності людського буття (А. Камю). Гуманізм та його історична доля.

Тема 18. Філософія історії

Поняття всесвітньої історії. Історичне та логічне. Поняття соціального прогресу. Цивілізаційний та формаційний підходи у філософії історії. Проблема періодизації історичного поступу: цивілізація, формація, епоха. Історичний час та простір. Природні умови розвитку суспільства. Рушії історичного процесу (проблема суб'єктів історії). Уявлення про сенс та спрямованість всесвітньої історії. Взаємодія еволюційних та революційних змін в історії людства.

Тема 19. Соціальна філософія

Предмет соціальної філософії. Соціальне буття та соціальна свідомість. Специфічні особливості пізнання суспільного життя. Сутність соціального детермінізму. Суспільство і природа: єдність і відмінність. Людина і суспільство: проблема єдності і відчуження. Роль економіки у суспільстві. Історичні способи виробництва та закономірності їх розвитку. Право і правосвідомість. Проблема прав особи в сучасному світі.

Тема 20. Суспільна свідомість

Суспільна свідомість як відображення і розуміння суспільного буття. Відносна самостійність суспільної свідомості. Структура свідомості. Види, типи, рівні та форми суспільної свідомості. Масова та елітарна свідомість. Пізнавальний, емоційний та практично-вольовий аспекти суспільної свідомості. Зростання рівня самоорганізації та саморегуляції суспільної свідомості у сучасному інформаційному соціумі.

Тема 21. Культура та світ особистості.

Поняття культури. Основні концептуальні підходи до визначення культури в сучасній культурології. «Людський вимір» культури. Культура як реалізація творчих сил людини. Культура, антикультура, «контркультура», субкультура. Технологічна, виробнича, організаційна, політична, правова, моральна, естетична, філософсько-світоглядна, наукова культура. Структура і функції духовної культури. Гуманістична спрямованість культури.

Тема 22. Перспективи розвитку цивілізації.

Походження та сучасний зміст поняття цивілізація. Концепції генези та розвитку цивілізації. Співвідношення понять цивілізації та культури. Варіанти отожднення та протиставлення цивілізації та культури в сучасній

соціальної філософії. Цивілізація як «окаменіння» культури (О.Шпенглер). Концепція виклику цивілізацій (А.Тойнбі). Концепція "зіткнення цивілізацій" (С. Хантінгтон). Прогнози і перспективи розвитку сучасної цивілізації.

Тема 23. Етнос та нація

Визначення та зміст термінів етнос та нація. Проблеми етнографії. Структура етносу. Суперетнос, етнос, субетнос. Головні складові та ознаки нації. Нація і народність. Поняття національної ідеї, національного патріотизму та національного темпераменту. Нація і держава. Проблеми формування національної самосвідомості в Україні.

Тема 24. Концепція постіндустріального та інформаційного суспільства

Характеристика етапів суспільного розвитку: аграрного, індустріального, постіндустріального, інформаційного. "Інформаційні революції" в історії людства. Роль ЕВМ та Інтернету в становленні інформаційного суспільства: досягнення та застороги. Дійсність реальна та віртуальна. Концепція "постлюдської ери" (Е.Тоффлер, Ф.Фукуяма). Інформаційне суспільство та проблеми становлення "нової цивілізації".

Тема 25. Вчення про ноосферу

Поняття біосфери та ноосфери. Концепція переходу від біосфери до ноосфери В.Вернадського. Феномен "розумної людської діяльності, що спирається на наукову думку". Проблема коеволюції природи та суспільства. Сучасні тлумачення концепції ноосфери. Вчення про ноосферу та його філософсько-методологічне значення за сучасних умов.

Тема 26. Глобальні проблеми сучасності

Феномен глобальних проблем сучасності: їх типологія (проблеми збереження миру, екологічна, демографічна, енергетична, нерівномірності розвитку регіонів) та ієрархія. Екологія як інтегратор глобальної проблематики. Феномен глобалізації сучасного світу. Глобалізація та засоби соціального прогнозування. Глобальні проблеми сучасності та особливості їх прояву в Україні.

Тема 27. Етика як філософія моралі

Форми та напрямки етичної свідомості. Мораль як соціокультурний феномен. Понятійний апарат етики. Історичні форми розвитку етичної свідомості. Вчення філософів-моралістів Сократа, І.Канта, А.Швейцера. Мораль та право. Проблема морального вибору. Актуальність "нової етики". Головні проблеми екологічної та біологічної етики.

**ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З КУРСУ “ФІЛОСОФІЯ” ДЛЯ АСПІРАНТІВ
ВСІХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ І ВСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ**

ТЕМА 1. Поняття та предмет філософії

1. Передумови виникнення філософського знання.
2. Особливості філософського знання та його відношення до дійсності.
3. Функції філософії та структура філософського знання.
4. Відношення “людина - світ” як головна філософська проблема.
5. Філософія і наука. Методологічна роль філософії у науковому пізнанні.

Література:

1. *Антология мировой философии*: В 4-х т. — Т.1.— М.: Мысль, 1969. — 936 с.; Т.2. — М.: Мысль, 1970. — 776 с.; Т.3. — М.: Мысль, 1971. — 760 с.; Т. 4. — М.: Мысль, 1972. — 780 с.
2. *Диоген Лаэртский*. О жизни и изречениях знаменитых философов. — М.: Мысль, 1979. — 320 с.
3. *Дьюи Дж.* Реконструкция в философии. — М.: Логос, 2001. — 162 с.
4. *Історія філософії*: Підручник. — К.: ПАРАПАН, 2002. — 774 с.
5. *Кессиди Ф.Г.* От мифа к логосу. — М.: Юніверс, 1972. — 312 с.
6. *Кримський С.Б.* Запити філософських смислів. — К.: Парапан, 2003.— 240 с.
7. *Кримський С.Б.* Під сигнатурою Софії. — К.: Вид. Дім «Києво-Могилянська академія», 2008. — 367 с.
8. *Мамардашвили М.* Как я понимаю философию. — М.: Прогресс, 1990. — 365 с.

ТЕМА 2. Філософія стародавньої Греції

1. Антична філософія: характерні риси та основні періоди розвитку.
2. Мілетська та елейська філософські школи.
3. Атомісти: вчення про атоми й порожнечу (Демокрит, Епікур).
4. Софісти та Сократ.
5. Філософські погляди Платона т Аристотеля.

Література:

1. *Антология мировой философии*: В 4-х т. — Т.1.— М.: Мысль, 1969. — 936 с.
2. *Аристотель*. Сочинения: В 4-х т. — Т.1. — М.: Мысль, 1975. — 550с.; Т.2. — М.: Мысль, 1978. — 687 с.; Т.3. — М.: Мысль, 1981. — 613 с.; Т.4. — М.: Мысль, 1983. — 830 с.
3. *Аристотель*. Нікомахова етика. — К.: «Аквілон-Плюс», 2002.
4. *Диоген Лаэртский*. О жизни и изречениях знаменитых философов. — М.: Мысль, 1979. — 320 с.
5. *Історія філософії*: Підручник. — К.: Парапан, 2002. — 774 с.
6. *Кессиди Ф.Г.* От мифа к логосу. — М.: Юніверс, 1972. — 312 с.

5. *Платон*. Собрание сочинений: В 4-х т. — М.: Мысль, 1990-1994.
6. *Плотин*. Эннеады. — К.: УЦИММ-ПРЕСС, 1995. — 390 с.
7. *Плотин*. Эннеады (II). — К.: УЦИММ-ПРЕСС, 1996. — 233 с.

ТЕМА 3. Філософія Середніх віків

1. Теоцентризм середньовічної філософії.
2. Проблема відношення душі та тіла.
3. Принцип подвійної істини (віри та знання) й варіанти його інтерпретації.
4. Дискусія щодо природи загальних понять (універсалій): реалізм та номіналізм.
5. Філософські погляди К.Тертуліана, А.Августіна, Фоми Аквінського та П.Абеляра.

Література:

1. *Абеляр П.* Теологические трактаты. — М., 1995.
2. *Августин А.* Исповедь. — М.: Ренессанс, 1992. — 486 с.
3. *Антология мировой философии*: В 4-х т. — Т.1.— М.: Мысль, 1969. — 936 с.
4. *Гуревич А.Я.* Категории средневековой культуры. — М., 1972.
5. *Історія філософії*: Підручник. — К.: ПАРАПАН, 2002. — 774 с.
6. *Тертуліан*. Избранные сочинения. — М., 1994.
7. *Хейзинга Й.* Осень средневековья: В 3-х т. — Т.1. — М.: Прогресс-Культура, 1995. — 416 с.

ТЕМА 4. Філософія епохи Відродження

1. Характерні риси філософії епохи Відродження.
2. Антропоцентризм та гуманізм.
3. Геліоцентризм і вчення про нескінченність Всесвіту (Галілей).
4. Пантеїзм М.Кузанського.
5. Погляди на державу та проблеми управління нею Н.Макіавеллі.

Література:

1. *Антология мировой философии*: В 4-х т. — Т.2. — М.: Мысль, 1970. — 776 с.
2. *Данте Алигьери*. Божественная комедия. — М., 1968.
3. *Історія філософії*: Підручник. — К.: ПАРАПАН, 2002. — 774 с.
4. *Кузанский Н.* Сочинения: В 2-х т. — М., 1979.
5. *Макиавелли Н.* Государь. — М.: Планета, 1990. — 84 с.
6. *Петрарка Ф.* Избранное. — М., 1974.

ТЕМА 5. Філософія Нового часу

1. Проблема наукового методу в філософії Нового часу.
2. Емпіризм Ф.Бекона.
3. Раціоналізм Р.Декарта.
4. Індукція та дедукція.

Література:

1. *Антология мировой философии*: В 4-х т. — Т.2. — М.: Мысль, 1970. — 776 с.
2. *Бэкон Ф.* Сочинения: В 2-х т. — М.: Мысль, 1977. — 567 с.
3. *Декарт Р.* Сочинения: В 2-х т. — М.: Мысль, 1989.
4. *Історія філософії*: Підручник. — К.: Парапан, 2002. — 774 с.
5. *Рассел Б.* Історія західної філософії. — К., 1995.
6. *Рьод В.* Шлях філософії: з XVII по XIX століття. — К.: Дух і Літера, 2009. — 388 с.

ТЕМА 6. Німецька класична філософія

1. Теорія пізнання та етична концепція І.Канта.
2. Філософські погляди Г.-В.Ф. Гегеля: суперечність між методом та системою. Принцип тотожності мислення та буття. Діалектика. Розуміння історії.
3. Антропологічний принцип та вчення про релігію Л.Фейєрбаха.

Література:

1. *Антология мировой философии*: В 4-х т. — Т. 4. — М.: Мысль, 1972. — 780 с.
2. *Гегель Г.* Феноменологія духа. — К.: Основи, 1992.
3. *Історія філософії*: Підручник. — К.: Парапан, 2002. — 774 с.
4. *Кант И.* Сочинения: В 6-ти т. — М., 1963-1966.
5. *Фейєрбах Л.* Избранные философские произведения: В 2-х т. — М.: Политиздат, 1955. — 676 с.

ТЕМА 7. Філософія марксизму

1. Матеріалістичне розуміння історії.
2. Вчення про суспільно-економічні формації.
3. Діалектичний матеріалізм як історична форма діалектики.
4. Концепції диктатури пролетаріату та “перманентної революції”.
5. Вплив марксизму на світову філософію та соціальну практику.

Література:

1. *Маркс К.* Економічно-філософські рукописи 1844 року // Маркс К., Енгельс Ф. Твори — Т. 42.
2. *Маркс К.* Тези про Фейєрбаха // Там само. — Т.3.
3. *Маркс К., Енгельс Ф.* Німецька ідеологія. Розділ 1 // Там само.
4. *Марксистская философия в XIX веке*: В 2-х т. — М., 1979.
5. *Фромм Э.* Концепция человека у К.Маркса // Фромм Э. Душа человека. — М.: Республика, 1992. — 603 с.

ТЕМА 8. Розвиток філософських ідей в Україні

1. Зародження філософських ідей в Київській Русі.
2. Роль Києво-Могилянської академії в розвитку української філософії та культури.
3. Філософсько-етичні погляди Г.Сковороди.

4. Соціально-філософські погляди представників Кирило-Мефодіївського товариства (М.Костомаров, П.Куліш, Т.Шевченко).
5. Соціально-філософські погляди М.Драгоманова, І.Франко, Лесі Українки.
6. Сучасна українська філософія. Місце філософії у відродженні духовної культури українського народу.

Література:

1. *Балашов Г.* Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. — К., 1992.
2. *Горський В.С.* Історія української філософії. — К., 1996.
3. *Історія філософії України: Підручник.* — К.: Либідь, 1994. — 414 с.
4. *Історія філософії: Підручник.* — К.: Парапан, 2002. — 774 с.
5. *Костомаров Н.* Две русские народности. — К., Харьков, 1991.
6. *Маланюк Є.* Нариси з історії нашої культури. — К., 1992.
7. *Сковорода Г.* Твори: У 2-х т. — К.: Обереги, 1994. — 480 с.

ТЕМА 9. Світова філософія ХХ століття

1. Філософія неопозитивізму. Роль позитивізму в розширенні філософської проблематики.
2. Філософія життя. Вчення про волю А.Шопенгауера. Концепція “волі до влади” Ф.Ніцше. Філософська психоаналітика З.Фрейда.
3. Людське існування як головна тема філософії екзистенціалізму.
4. Герменевтика: процеси інтерпретації та розуміння.
5. Головні проблеми неотомізму та прагматизму.
6. Комунікативна філософія.
7. Структуралізм та постструктуралізм.

Література:

1. *Антология мировой философии: В 4-х т.* — Т.3. — М.: Мысль, 1971. — 760 с.
2. *Герменевтика: история и современность.* — М., 1985.
3. *Горкхаймер М.* Критика інструментального розуму. — К.: ППС–2002, 2006. — 283 с.
4. *Джеймс В.* Прагматизм. — К.: Видавництво «Україна», 1995. — 282 с.
5. *Дьюи Дж.* Реконструкція в філософії. — М.: Мысль, 2001. — 162 с.
6. *Зарубіжна філософія ХХ ст.* — К., 1993.
7. *Єрмоленко А.М.* Комунікативна практична філософія. — К.: Лібра, 1999. — 487 с.
8. *Йонас Г.* Принцип відповідальності. — К.: Лібра, 2001. — 397 с.
9. *Камю А.* Бунтующий человек. — М.: Политиздат, 1990. — 414 с.
10. *Кун Т.* Структура научных революций. — М.: АСТ, 1977. — 608 с.
11. *Сумерки богов.* — М.: Политиздат, 1990. — 396 с.
12. *Фейерабенд П.* Избранные труды по методологии науки. — М.: Прогресс, 1986. — 543 с.

13. *Ясперс К.* Смысл и назначение истории. — М.: Политиздат, 1991.— 527 с.

ТЕМА 10. Наука як продуктивна сила суспільного розвитку.

1. Генеза та історичні етапи розвитку науки. Критерії, ідеали та норми наукового знання.
2. Класична, неklasична та постнеklasична наука.
3. Місце і роль науки в сучасному наукомісткому виробництві.
4. Роль суспільних наук в управлінні сучасним соціумом.
5. Наука та гуманізм. Етика вченого: проблеми та дискусії.

Література:

1. *Гайденко П.П.* Эволюция понятия науки. — М., 1980.
2. *Козловский П.* Культура постмодерна: общественно-культурные последствия технического развития. — М., 1997.
3. *Лиотар Ж.-Ф.* Состояние постмодерна. — Спб., 1998.
4. *Лук'янець В., Соболев О.* Філософський постмодерн. — К., 1998.
5. *Пригожин И., Стенгерс И.* Порядок из хаоса. Новый диалог человека с природой. — М.: Прогресс, 1986. — 432 с.
6. *Проблемы методологии постнеклассической науки.* — М., 1992.
7. *Степин В.С.* Теоретическое знание. Структура, историческая эволюция. — М., 2000.

ТЕМА 11. Теорія пізнання (гносеологія)

1. Сутність та структура пізнавального процесу. Суб'єкт та об'єкт наукового пізнання.
2. Істина як гносеологічна та культурологічна категорія.
3. Чуттєве та раціональне, емпіричне та теоретичне в пізнанні.
4. Пізнання і творчість. Проблема інтуїції.

Література:

1. *Бергсон А.* Творческая эволюция. — М., 1998.
2. *Бэкон Ф.* Сочинения: В 2-х т. — М.: Мысль, 1977.
3. *Гадамер Х.-Г.* Истина и метод. — М., 1988.
4. *Гайденко П.П.* Эволюция понятия науки. — М., 1980.
5. *Гуссерль Э.* Идеи к чистой феноменологии и феноменологической философии. — Т. 1. — М.: Дом интеллектуальной книги, 1999. — 336 с.
6. *Декарт Р.* Сочинения: В 2-х т. — М.: Мысль, 1989.
7. *Філософський енциклопедичний словник.* — К., 2002.
8. *Швырев В.С.* Теоретическое и эмпирическое в научном познании. — М.: Наука, 1978. — 382 с.

ТЕМА 12. Методологія та методи наукового пізнання

1. Поняття методології та наукового методу.

2. Основні форми наукового пізнання: науковий факт, проблема, гіпотеза, концепція, теорія.
3. Методологія конкретна наукова, загальнонаукова та філософська.
4. Діалектика та метафізика як філософські методи.
5. Механізми соціокультурної детермінації пізнавальної діяльності.

Література:

1. *Бэкон Ф.* Сочинения: В 2-х т. — М.: Мысль, 1977.
2. *Гадамер Х.-Г.* Истина и метод. — М., 1988.
3. *Декарт Р.* Сочинения: В 2-х т. — М.: Мысль, 1989.
4. *Попович М.В.* Раціональність і виміри людського буття. — К.: Видавництво «Сфера», 1997. — 287 с.
5. *Фейерабенд П.* Избранные труды по методологии науки. — М.: Прогресс, 1986. — 543 с.
6. *Філософський енциклопедичний словник.* — К., 2002.
7. *Чуйко В.Л.* Рефлексія основоположень методологій філософії науки. — К.: Центр практичної філософії, 2000.— 250 с.
8. *Юдин Э.Г.* Методология науки. Системность. Деятельность. — М.: Эдиториал, 1997. — 455 с.

ТЕМА 13. Проблема людини в сучасному філософському процесі

1. Поняття про сучасну філософську антропологію.
2. Людина як центральний об'єкт філософії.
3. Людина та суспільство: проблема єдності та відчуження.
4. Форми духовно-практичного буття людини.

Література:

1. *Зарубіжна філософія ХХ ст.* — К., 1993.
2. *Кримський С.Б.* Запити філософських смислів.— К.:Парапан, 2003.—240 с.
3. *Проблема человека в Западной философии.* — М., 1988.
4. *Франкл В.* Человек в поисках смысла. — М.: Прогресс, 1990. — 366 с.
5. *Фромм Э.* Душа человека. — М.: Республика, 1992. — 430 с.
6. *Хамитов Н.* Философия человека: от метафизики к метаантропологии. — К.: Ника-Центр, 2002. — 326 с.
7. *Это человек.* Антология. — М., 1995.

ТЕМА 14. Філософія техніки

1. Філософський зміст понять техніки та технології.
2. Техніка і наука. Специфіка технічних наук та їх місце в структурі людської діяльності та культури.
3. Парадокси та соціальні наслідки технологічної революції.
4. Проблема гуманітаризації науково-технічного знання.
5. Необхідність розробки філософської методології як теоретичної бази технічної діяльності.

Література:

1. Агацци Э. Моральное измерение науки и техники. — М., 1998.
2. Новая технократическая волна на Западе. — М., 1986.
3. Тоффлер А. Футурошок. — СПб., 1997.
4. Философия техники в ФРГ. — М., 1986.
5. Філософський енциклопедичний словник. — К., 2002.
6. Хайдеггер М. Разговор на проселочной дороге. — М., 1991.

ТЕМА 15. Проблеми соціальної філософії

1. Предмет соціальної філософії. Соціальне буття та соціальна свідомість.
2. Держава як соціальний феномен. Історичні типи держави та форми державного управління.
3. Демократія і громадянське суспільство, їх призначення та функції.
4. Проблеми розбудови правової української держави.

Література:

1. Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія. — К., 1996.
2. Громадянське суспільство в Україні за доби глобалізації: ціннісно-нормативне та інституційне забезпечення його розбудови. — К.: Інститут ліберального суспільства, 2007. — 317 с.
3. Кисельов М.М., Канак Ф.М. Національне життя серед екологічних реалій. — К.: Тандем, 2000. — 320 с.
4. Поппер К. Відкрите суспільство і його вороги: У 2-х т. — К., 1994.
5. Проблеми теорії ментальності. — К.: Наукова думка, 2006. — 403 с.
6. Сучасна зарубіжна соціальна філософія: Хрестоматія. — К., 1996.
7. Філософський енциклопедичний словник. — К., 2002.

Тема 16. Культура та цивілізація.

1. Культура як прояв творчих сил людини.
2. Матеріальна та духовна культура.
3. Співвідношення понять «культура» та «цивілізація».
4. Перспективи розвитку цивілізації.

Література

1. Кримський С.Б. Під сигнатурою Софії. — К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. — 367 с.
2. Тойнби А.Дж. Постижение истории. — М.: Прогресс, 1991. — 736 с.
3. Філософський енциклопедичний словник. — К., 2002.
4. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. — М.: АСТ, 2003. — 603 с.
5. Швейцер А. Благоговение перед жизнью. — М.: Прогресс, 1992. — 568 с.
6. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории. — М.: Мысль, 1998. — 606 с.

ТЕМА 17. Глобальні проблеми сучасності

1. Феномен глобальних проблем сучасності та їх типологія.
2. Екологія як інтегратор глобальної проблематики.
3. Феномен глобалізації сучасного світу та варіанти майбутнього.
4. Глобальні проблеми сучасності та особливості їх прояву в Україні.

Література:

1. *Аксенов В.В.* Человеческая цивилизация на рубеже XXI века. Время великого синтеза. — М., 1996. — 130 с.
2. *Белл Д.* Грядущее постиндустриальное общество. — М.: Академия, 1999. — 956 с.
3. *Глобальные проблемы и общечеловеческие ценности.* — М., 1990.
4. *Кисельов М.М., Канак Ф.М.* Національне життя серед екологічних реалій. — К.: Тандем, 2000. — 320 с.
5. *Печчеи А.* Человеческие качества. — М.: Прогресс, 1980. — 302 с.
6. *Хантингтон С.* Столкновение цивилизаций. — М.: АСТ, 2003. — 603 с.
7. *Хесле В.* Философия и экология. — М.: Ками, 1991. — 192 с.
8. *Ясперс К.* Смысл и назначение истории. — М.: Политиздат, 1991.— 527 с.

ТЕМА 18. Етика як філософія моралі

1. Форми та напрямки етичної свідомості. Понятійний апарат етики.
2. Мораль як соціокультурний феномен. Мораль та право.
3. Вчення філософів-моралістів Сократа, І.Канта, А.Швейцера.
4. Форми сучасної етики.
5. Головні проблеми екологічної та біологічної етики.

Література:

1. *Авраменко В.Н.* Техника и мораль: грани взаимодействия. — М., 1887.
2. *Агацци Э.* Моральное измерение науки и техники. — М., 1998.
3. *Антологія біоетики.* — Львів, 2003.
4. *Глобальные проблемы и общечеловеческие ценности.* — М., 1990.
5. *Єрмоленко А.М.* Соціальна етика та екологія. — К.: Лібра, 2010. — 408 с.
6. *Йонас Г.* Принцип відповідальності. — К.: Лібра, 2001. — 339 с.
7. *Кримський С.Б.* Запити філософських смислів. — К.: Парапан, 2003. — 240 с.
8. *Кримський С.Б.* Під сигнатурою Софії. — К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. — 367 с.
9. *Печчеи А.* Человеческие качества. — М.: Прогресс, 1980. — 302 с.
10. *Хамитов Н., Крылова С.* Этика. Путь к красоте отношений. Курс. Лекций. — К.: КНТ, Центр учебной литературы. — 2007. — 256 с.
11. *Хесле В.* Философия и экология. — М.: Ками, 1991. — 192 с.
12. *Швейцер А.* Благоговение перед жизнью. — М.: Прогресс, 1992. — 572 с.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ
З КУРСУ “ФІЛОСОФІЯ” ДЛЯ АСПРАНТІВ
ВСІХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ І ВСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА:

1. *Аксенов В.В.* Человеческая цивилизация на рубеже XXI века. Время великого синтеза. — М., 1996. — 130 с.
2. *Антология мировой философии.* В 4-т.: Т.1. — М.: Мысль, 1969. — 936 с.; Т.2. — М.: Мысль, 1970. — 776 с.; Т.3. — М.: Мысль, 1971. — 760 с.; Т. 4. - М.: Мысль, 1972. — 708 с.
3. *Аристотель.* Сочинения. В 4т. — Т.1. — М.: Мысль, 1975. — 550с.; Т.2. — М.: Мысль, 1978. — 687 с.; Т.3. — М.: Мысль, 1981. — 613 с.; Т.4. — М.: Мысль, 1983. — 830 с.
4. *Аристотель.* Нікомахова етика. — К.: «Аквілон-Плюс», 2002.
5. *Белл Д.* Грядущее постиндустриальное общество. — М.: Академия, 1999. — 956 с.
6. *Бердяев Н.А.* Самопознание. — М.: «ДЭМ», 1990. — 336 с.
7. *Бэкон Ф.* Новый органон. Соч. в 2-х т. — Т.1. — М.: Мысль, 1977. — 567 с.
8. *Вернадский В.И.* Философские мысли натуралиста. — М.: Наука, 1988. — 519 с.
9. *Вернадський В.И.* Избранные труды по истории науки. — М.: Наука, 1981. — 359с.
10. *Глобальные проблемы и общечеловеческие ценности.* — М.: Прогресс, 1990. — 495 с.
11. *Горкхаймер М.* Критика інструментального розуму. — К.: ППС–2002, 2006. — 283 с.
12. *Горфункель А.Х.* Философия эпохи Возрождения. М.: Высш. Школа, 1980. — 368 с.
13. *Громадянське суспільство в Україні за доби глобалізації: ціннісно-нормативне та інституційне забезпечення його розбудови.* — К.: Інститут ліберального суспільства, 2007. — 317 с.
14. *Гуссерль Э.* Идеи к чистой феноменологии и феноменологической философии. — Т. 1. — М.: Дом интеллектуальной книги, 1999. — 336 с.

15. *Джеймс В.* Прагматизм. – К.: Видавництво «Україна», 1995. – 282 с.
16. *Декарт Р.* Размышление о методе. Соч. в 2-х т. Т.1. – М.: Мысль, 1989. – 654 с.
17. *Дьюи Дж.* Реконструкция в философии. – М.: Логос, 2001. – 162 с.
18. *Єрмоленко А.М.* Комуникативна практична філософія. – К.: Лібра, 1999. – 487 с.
19. *Єрмоленко А.М.* Соціальна етика та екологія. – К.: Лібра, 2010. – 408 с.
20. *Історія філософії України.* Підручник. – К.: Либідь, 1994. – 414 с.
21. *Історія філософії.* Підручник. – К.: Парапан, 2002. – 774 с.
22. *Йонас Г.* Принцип відповідальності. – К.: Лібра, 2001. – 339 с.
23. *Камю А.* Бунтующий человек. – М.: Политиздат, 1990. – 414 с.
24. *Камю А.* Избранное. – М.: Правда, 1990. – 480 с.
25. *Кант І.* Рефлексії до критики чистого розуму. – К.: Юніверс, 2004. – 464 с.
26. *Кессиди Ф.Г.* От мифа к логосу. – М.: Мысль, 1972. – 312 с.
27. *Кримський С.Б.* Запити філософських смислів. - К.: Парапан, 2003. – 240 с.
28. *Кримський С.Б.* Під сигнатурою Софії. – К.: Вид. Дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 367 с.
29. *Кун Т.* Структура научных революций. – М.: АСТ, 2001. – 608 с.
30. *Маланюк Є.* Нариси з історії нашої культури. – К.: Обереги, 1992. – 80 с.
31. *Мамардашвили М.* Как я понимаю философию. – М.: Прогресс, 1990. – 365 с.
32. *Моисеев Н.Н.* Человек и ноосфера. – М.: Молодая гвардия, 1990. – 352 с.
33. *Новая технократическая волна на Западе.* – М.: Прогресс, 1986. – 450 с.
34. *Ортега-и-Гассет Х.* Что такое философия? – М.: Наука, 1991. – 403 с.
35. *Платон.* Диалоги. М.: Мысль, 1986. – 605 с.
36. *Плотин.* Эннеады. – К.: УЦИММ-ПРЕСС, 1995. – 390 с.
37. *Плотин.* Эннеады (II). – К.: УЦИММ-ПРЕСС, 1996. – 233 с.
- Плотин.* Эннеады (II). – К.: УЦИММ-ПРЕСС, 1996. – 233 с.
38. *Проблема человека в Западной философии.* – М.: Прогресс, 1988. – 552с.
39. *Попович М.В.* Раціональність і виміри людського буття. – К.: Видавництво «Сфера», 1997. – 287 с.
40. *Проблеми теорії ментальності.* – К.: Наукова думка, 2006. – 403 с.

41. Рьод В. Шлях філософії: з XVII по XIX століття. — К.: Дух і Літера, 2009. — 388 с.
42. Ситниченко Л. Першоджерела комунікативної філософії. — К.: Либідь, 1996. — 176 с.
43. Сумерки богов. — М.: Политиздат, 1989. — 396 с.
44. Сучасна зарубіжна філософія. Течії та напрямки. — К.: Ваклер, 1996. — 428 с.
45. Тейар де Шарден П. Феномен человека. — М.: Наука, 1987. — 240 с.
46. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки. — М.: Прогресс, 1986. — 543 с.
47. Философия техники в ФРГ. — М.: Прогресс, 1989. — 528 с.
48. Фромм Э. Душа человека. — М.: Республика, 1992. — 430 с.
49. Хамитов Н. Философия человека: от метафизики к метаантропологии. — К.: Ника-Центр, 2002. — 326 с.
50. Хамитов Н., Крылова С. Этика. Путь к красоте отношений. Курс. Лекций. — К.: КНТ, Центр учебной литературы. — 2007. — 256 с.
51. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. — М.: АСТ, 2003. — 603 с.
52. Хесле В. Философия и экология. — М.: Ками, 1994. — 192 с.
53. Ясперс К. Смысл и назначение истории. — М.: Политиздат, 1991. — 527 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА:

1. Августин А. Исповедь. — М.: Ренессанс, 1991. — 486 с.
2. Балашов Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. — К.: Довіра, 1993. — 414 с.
3. Башляр Г. Новый рационализм. — М.: Прогресс, 1987. — 374 с.
4. Бердяев Н.А. Философия свободы. Смысл творчества. — М.: Правда, 1989. — 607 с.
5. Вебер М. Протестанська етика и дух капіталізму. — К.: Основи, 1994. — 262с.
6. Гадамер Х.-Г. Истина и метод. — М.: Прогресс, 1988. — 699 с.
7. Гайденко П.П. Эволюция понятия науки. — М.: Наука, 1980. — 567 с.
8. Гегель Г.В.Ф. Феноменология духу. — К.: Основи, 2004. — 548 с.
9. Герменевтика: история и современность. — М.: Мысль, 1985. — 303 с.
10. Горський В. Філософія в українській культурі. — К.: Центр практ. філософії, 2001. — 230 с.
11. Гуревич А. Культура и общество средневековой Европы. — М.: Искусство, 1991. — 367 с.
12. Диоген Лаэртский. О жизни и изречениях знаменитых философов. — М.: Мысль, 1979. — 620 с.
13. Заблуждающийся разум? Многообразие вненаучного знания. — М. 1990.
14. Ильенков Э.В. Философия и культура. — М.: Политиздат, 1991. — 462 с.

15. *Кисельов М.М., Канак Ф.М.* Національне життя серед екологічних реалій. — К.: Тандем, 2000. — 320 с.
16. *Лоренц К.* Обратная сторона зеркала. — М.: Республика, 1992. — 493 с.
17. *Макиавелли Н.* Государь. — М.: Планета, 1990. — 84 с.
18. *Моисеев Н.Н.* Путь к очевидности. Расставание с простотой. — М.: АГРАФ, 1998. — 473 с.
19. *Ницше Ф.* Воля к власти. — М.: REFL-book, 2003. — 352 с.
20. *Ницше Ф.* Так казал Заратустра. — К.: Основы, 1993. — 854 с.
21. *Печчеи А.* Человеческие качества. — М.: Прогресс, 1980. — 302 с.
22. *Поппер К.* Відкрите суспільство і його вороги. У 2-х т. — К.: Основы, 1994. — 416 с.
23. *Поппер К.* Логика и рост научного знания. — М.: Прогресс, 1989. — 605 с.
24. *Пригожин И., Стенгерс И.* Порядок из хаоса. Новый диалог человека с природой. — М.: Прогресс, 1986. — 432 с.
25. *Пуанкаре К.* О науке. — М.: Наука, 1983. — 735 с.
26. *Сартр Ж.-П.* Буття і Ніщо. — К.: Основы, 2001. — 854 с.
27. *Селье Г.* От мечты к открытию. Как стать ученым. — М.: Прогресс, 1987. — 366 с.
28. *Сковорода Г.* Вірші. Пісні. Байки. Діалоги. — К.: Наукова думка, 1983. — 542 с.
29. *Соловьев В.С.* Оправдание добра. Нравственная философия // Соч.: В 2-х т. — Т.1. — М.: Правда, 1988. — 687 с.
30. *Социокультурный контекст науки.* — М.: ИФРАН, 1998. — 222 с.
31. *Степин В.С.* Теоретическое знание. Структура, историческая эволюция. — М.: Прогресс-Традиция, 2000. — 744 с.
32. *Сумерки богов.* — М.: Политиздат, 1990. — 396 с.
33. *Творчість Т.Г.Шевченка у філософській культурі України.* — К.: Наукова думка, 1992. — 144 с.
34. *Тойнби А.Дж.* Постигание истории. — М.: Прогресс, 1991. — 608 с.
35. *Тоффлер Е.* Третья хвиля. — К.: Всесвіт, 2000. — 480 с.
36. *Тулмин Ст.* Человеческое понимание. — М.: Прогресс, 1984. — 327 с.
37. *Уайтхед А.Н.* Избранные работы по философии. — М.: Прогресс, 1990. — 717 с.
38. *Фейербах Л.* Основные положения философии будущего // Избранные философские произведения. — Т.1. — М.: Политиздат, 1955. — 676 с.
39. *Філософський енциклопедичний словник.* — К.: Абрис, 2002. — 742 с.
40. *Франкл В.* Человек в поисках смысла. — М.: Прогресс, 1990. — 366 с.
41. *Франко І.* Що таке поступ? // Франко І. Твори: В 50-ти т. — Т.45. — К.: Наукова думка, 1986. — 574 с.
42. *Фрейд З.* Введение в психоанализ. — М.: Наука, 1989. — 455 с.
43. *Хейзинга Й.* Осень средневековья. В 3-х т. — Т.1. — М.: Прогресс-Культура, 1995. — 416 с.
44. *Холтон Дж.* Тематический анализ науки. — М.: Прогресс, 1981. — 383 с.
45. *Чуйко В.Л.* Рефлексія основоположень методологій філософії науки. — К.: Центр практичної філософії, 2000.— 250 с.

46. Швырев В.С. Теоретическое и эмпирическое в научном познании. — М.: Наука, 1978. — 382 с.
47. Юдин Э.Г. Методология науки. Системность. Деятельность. — М.: Эдиториал, 1997. — 455 с.
48. Ясперс К. Смысл и назначение истории. — М.: Политиздат, 1991. — 527 с.

Список першоджерел, обов'язкових для опрацювання:

1. Антология мировой философии: В 4-х т. — Т.1.— М.: Мысль, 1969. — 936 с.; Т.2. — М.: Мысль, 1970. — 776 с.; Т.3. — М.: Мысль, 1971. — 760 с.; Т. 4. — М.: Мысль, 1972. — 780 с..
2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. — М.: Академия, 1999. — 956 с.
3. Бердяев Н.А. Самопознание. — М.: ДЭМ, 1990. — 336 с.
4. Бэкон Ф. Новый органон // Сочинения: В 2-х т. — Т.1. — М.: Мысль, 1977. — 567 с.
5. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. — М.: Наука, 1988. — 519 с.
6. Вернадский В.И. Избранные труды по истории науки. — М.:Наука, 1981. — 359 с.
7. Глобальные проблемы и общечеловеческие ценности. — М.: Прогресс, 1990. — 495 с.
8. Декарт Р. Размышление о методе. // Сочинения: В 2-х т. — Т.1. — М.: Мысль, 1989. — 654 с.
9. Дьюи Дж. Реконструкция в философии. — М.: Логос, 2001. — 162 с.
10. Історія філософії України: Підручник. — К.: Либідь, 1994. — 414 с.
11. Йонас Г. Принцип відповідальності. — К.: Лібре, 2001. — 399 с.
12. Камю А. Бунтующий человек. — М.: Политиздат, 1990. — 414 с.
13. Кримський С.Б. Запити філософських смислів. — К.: Парапан, 2003. — 240 с.
14. Кун Т. Структура научных революций. — М.: АСТ, 1977. — 608 с.
15. Мамардашвили М. Как я понимаю философию. — М.: Прогресс, 1990. — 365 с.
16. Моисеев Н.Н. Человек и ноосфера. — М.: Молодая гвардия, 1990. — 352 с.
17. Новая технократическая волна на Западе. — М.: Прогресс, 1986. — 450 с.
18. Проблема человека в Западной философии. — М.: Прогресс, 1988. — 552 с.
19. Сковорода Г. Твори: У 2-х т. — К.: Обереги, 1994. — 480 с.
20. Сумерки богов. — М.: Политиздат, 1990. — 396 с.
21. Сучасна зарубіжна філософія. Течії та напрямки. — К.: Ваклер, 1996. — 428 с.
22. Тейяр де Шарден П. Феномен человека. — М.: Наука, 1987. — 240 с.
23. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки. — М.: Прогресс, 1986. — 543 с.

24. *Філософія техніки в ФРГ.* — М.: Прогресс, 1986. — 528 с.
25. *Хантингтон С.* Столкновение цивилизаций. — М.: АСТ, 2003. — 603 с.
26. *Хесле В.* Філософія и екологія. — М.: Ками, 1991. — 192 с.
27. *Швейцер А.* Благоговение перед жизнью. — М.: Прогресс, 1992. — 572 с.
28. *Шпенглер О.* Закат Европы. — М.: Мысль, 1993. — 663 с.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ
З КУРСУ “ФІЛОСОФІЯ”
ДО СКЛАДАННЯ КАНДИДАТСЬКОГО ІСПИТУ
АСПРАНТАМИ ВСІХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ І ВСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ

1. Міф як синкретична форма освоєння світу.
2. Поняття та предмет філософії.
3. Структура та функції філософського знання.
4. Поняття про світогляд.
5. Світогляд як форма самовизначення людини у світі.
6. Творчість як предмет філософського аналізу.
7. Поняття гуманізму в філософії та культурі.
8. Античний атомізм (Демокрит, Епікур).
9. Сократ та софісти: проблема самопізнання людини.
10. Вчення Платона про ідеї.
11. Філософія Аристотеля.
12. Філософія Середніх віків: патристика та схоластика.
13. Філософія епохи Відродження.
14. Емпіризм Ф. Бекона.
15. Раціоналізм Р.Декарта.
16. Теорія пізнання І.Канта.
17. Моральна філософія І. Канта.
18. Система та метод у філософії Гегеля.
19. Антропологічний принцип Л.Фейербаха.
20. Позитивізм: етапи розвитку.
21. Процедури "верифікації" та "фальсифікації" в постпозитивізмі.
22. Зигмунд Фрейд та сучасні погляди на структуру особистості.
23. Філософія життя.
24. Філософія екзистенціалізму.
25. Герменевтика: система та метод.
26. Філософія прагматизму.
27. Головні ідеї неотомізму.
28. Роль Києво-Могилянської академії в розвитку української філософії.
29. Філософські погляди Г.С.Сковороди.

30. Соціально-філософські погляди представників Кирило-Мефодіївського товариства .
31. Соціально-політичні погляди І.Франко та Лесі Українки.
32. Головні ідеї російської релігійної філософії.
33. Філософські концепції російського космізму.
34. Філософські категорії, їх специфіка та функції.
35. Філософські уявлення про простір та час.
36. Категорії детермінізму.
37. Філософський зміст проблеми буття.
38. Логіка та методологія наукового пізнання. Головні проблеми.
39. Чуттєве, раціональне та ірраціональне у філософському аналізі.
40. Форми та методи наукового пізнання.
41. Рівні методології наукового пізнання.
42. Гіпотеза та теорія в методології наукового пізнання.
43. Аналіз та синтез.
44. Індукція та дедукція у філософській методології.
45. Творчість та інтуїція.
46. Діалектика як метод філософського аналізу.
47. Метафізика як метод філософського аналізу.
48. Істина як філософська категорія.
49. Наука як форма суспільної свідомості.
50. Модерн і постмодерн як типи філософського світорозуміння.
51. Класична та некласична традиції в філософії.
52. Особливості постнекласичного наукового пізнання.
53. Філософія техніки. Головні проблеми.
54. Проблема людини в історії філософії.
55. Проблеми філософії історії.
56. Проблема типології в філософії історії.
57. Рушії історичного процесу.
58. Поняття соціального прогресу.
59. Головні проблеми соціальної філософії.
60. Суспільна свідомість.
61. Форми суспільної свідомості.
62. Політична сфера суспільства.
63. Право і правосвідомість.
64. Філософія історії.
65. Демократія як ідея і практичний процес.
66. Громадянське суспільство і держава.
67. Еволюція й революція в соціальному розвитку.
68. Концепції постіндустріального суспільства.
69. Культура та цивілізація. Поняття національної культури.
70. Масова культура та її роль в сучасному суспільстві.
71. Цивілізаційний та формаційний зріз світової історії.
72. Прогнози та перспективи розвитку сучасної цивілізації.
73. Природні умови розвитку суспільства.

74. Глобальні проблеми сучасності.
75. Соціально-філософські концепції глобалізації.
76. Етика як філософія моралі.
77. Естетика як філософський напрямок.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

з курсу “ФІЛОСОФІЯ”

ДО СКЛАДАННЯ КАНДИДАТСЬКОГО ІСПИТУ

АСПРАНТАМИ ВСІХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ І ВСІХ ФОРМ НАВЧАННЯ

1. Людина як предмет філософії.
2. Філософія як світогляд.
3. Міфологія і філософія.
4. Філософія і методологія: традиція і сучасність.
5. Антична філософія і західноєвропейська культура.
6. Філософська спадщина (на вибір Сократа, Платона, Аристотеля).
7. Особливості філософії та культури доби європейського Відродження.
8. Вчення про метод (на вибір Ф. Бекона чи Р.Декарта).
9. Філософія Гегеля: система і метод.
10. Філософська і духовна спадщина Г.Сковороди.
11. Ідея гуманізму у творчості Т.Г.Шевченка.
12. Проблема людини в філософії екзистенціалізму.
13. Постпозитивізм: погляд на науку та філософію.
14. Свідомість як соціокультурний феномен.
15. Проблема істини в філософії.
16. Роль інтуїції в пізнавальному процесі.
17. Концепція “наукових революцій” Т.Куна.
18. Лінгвістичний поворот в філософії.
19. Проблема смислу і мети людського буття.
20. Техніка як філософська проблема.
21. Людина, суспільство, природа в техногенну епоху.
22. Демократія як ідея і практичний процес.
23. Громадянське суспільство і держава, сутність та особливість становлення і розвитку.
24. Нація як соціокультурний феномен.
25. Ідея ноосфери і екологічна культура.
26. Проблема мети і сенсу історії.
27. Культура і цивілізація: проблеми взаємозв’язку і розвитку.
28. Ділова етика і філософський прагматизм.
29. Природа і культура.

ВИМОГИ ТА МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ

для аспірантів всіх спеціальностей і всіх форм навчання

Тема реферату обирається із переліку тем, запропонованих для даного потоку (спеціальності) і затверджується викладачем, який веде семінарські заняття. Для осіб, що складають екстерном, тему затверджує завідувач кафедри або викладач. Одну і ту ж тему в групі можуть обирати не більше двох осіб (за згодою викладача). Затверджена назва теми не підлягає зміні, текст реферату має відповідати цій назві.

Текст реферату повинен бути складений та написаний за такою схемою:

1. План.
2. Вступ.
3. Основні розділи.
4. Висновки (резюме змісту реферату).
5. Список використаної літератури.

Загальний обсяг реферату не менше 24 сторінок машинописного тексту через півтора інтервали.

У “Вступі” необхідно обґрунтувати актуальність теми реферату, її місце в просторі сучасного філософського, культурологічного та методологічного дискурсу, сформулювати основні питання, на яких буде зосереджено увагу автора реферату. В першому розділі реферату стисло аналізується сучасна література з теми реферату, при цьому необхідно вказати на дискусійні питання, альтернативні підходи, визначити тих авторів, на праці яких буде спиратися виклад. В наступних розділах на основі аналізу літератури з додержанням вимог логічної послідовності та цілісності викладу має бути розкритий зміст теми. Текст реферату, його окремі фрагменти повинні бути пов’язані з працями, що представлені в списку літератури.

Фрагменти тексту, де йдеться про власні міркування автора реферату, необхідно виділити із загального викладу /за допомогою виразів типу: “як вважає автор...”, “як на мене...” тощо.

Особливу увагу необхідно приділити висновкам /резюме реферату/, де треба викласти основні положення /тези/ реферату, вказати, що саме показав аналіз літератури, здійснений в рефераті, якими є відповіді на основні питання, сформульовані у “Вступі”.

Оцінка реферату. Кожен реферат підлягає рецензуванню. Рецензент пропонує мотивовану оцінку реферату. Оцінка реферату затверджується екзаменаційною комісією. Комісія має право підвищити або знизити запропоновану оцінку, виходячи з наслідків співбесіди за рефератом /орієнтація автора у змісті реферату, обізнаність з цитованою літературою тощо/. Для позитивної оцінки реферату обов'язковим є використання літератури останніх років. Обов'язковим є також використання тієї літератури з даної теми, на яку вказав викладач-керівник семінару, а також літератури, яку було рекомендовано до семінарських занять, якщо вона стосується теми реферату. В тексті реферату мають також знаходити відбиток концептуальні положення лекційного курсу з розглядуваних в рефераті проблем.

Текст реферату необхідно ретельно вчитати, виправити граматичні та редакційні помилки. Реферат має бути зовнішньо оформлений відповідно до зразка, затвердженого кафедрою. Недотримання вищезазначених вимог до реферату дає підставу для зниження його оцінки. На оцінку реферату впливає змістовність виступу автора реферату з теми його реферату на семінарському занятті або конференції, присвяченій обговоренню рефератів. Викладач може запрошувати автора реферату на співбесіду.

Оцінка за реферат є складовою загальної оцінки екзамену. При оцінці за реферат “задовільно” загальна оцінка не може бути вище “добре”. При оцінці “незадовільно” аспірант (пошукач, здобувач) до складання кандидатського іспиту з філософії не допускається.

ФІЛОСОФІЯ

Інструктивно-методичні рекомендації
щодо самостійного опрацювання матеріалу для аспірантів

до складання кандидатського іспиту з філософії

Автор: *Любимий Ярослав Валерійович*, доктор філософських наук, професор
Бердій Тетяна Степанівна, кандидат філософських наук, доцент
Олексюк Лілія Миколаївна, кандидат філософських наук, доцент

Авторська редакція

Підписано до друку 17.12.04. Формат 60×84/16. Папір офс.
Спосіб друку – ризографія. Тираж 250 прим. Зам. № 858.

Видавництво КУЕТТ
03049, Київ-49, вул. Миколи Лукашевича, 19.